

Говор високог представника Валентина Инца пред Савјетом безбједности Уједињених нација

Господине предсједниче, Ваше Ексцеленције, даме и господо,

Дозволите ми да на почетку искористим ову прилику и захвалим на сарадњи оним чланицама Савјета безбједности Уједињених нација чији мандати истичу крајем ове године – Колумбији, Њемачкој, Индији, Португалији и Јужној Африци.

У години која је била посебно тешка за Савјет безбједности, желим да вам захвалим за спремност да охрабрите и подржите напоре да се Босна и Херцеговина поведе даље у правцу остварења нашег заједничког циља успостављања трајног мира и стабилности.

Дозволите ми такође да искористим ову прилику да пожелим новоизабраним чланицама Савјета безбједности УН-а сваки успјех у њиховом раду у оквиру Савјета безбједности.

Ми који радимо на терену у Босни и Херцеговини знамо да се и убудуће можемо ослањати на вашу подршку. Ми ћемо црпити снагу из тога у окружењу које је и даље пуно изазова.

Наш циљ је праведан и важан: дугорочни мир и стабилност за Босну и Херцеговину која је трајно на путу интеграције у ЕУ и НАТО. То је циљ којем је међународна заједница и даље чврсто привржена и након више од двадесет година после међународног признања Босне и Херцеговине у априлу 1992. године.

Ова приврженост нашем заједничком циљу са грађанима Босне и Херцеговине поново је снажно демонстрирана приликом недавне серије посјета високих званичника Босни и Херцеговини у

извјештајном периоду, када су државнисекретар САД-а ХилариКлинтон и висока представница ЕУ за спољње послове и безбједносну политику Кетрин Ештон заједно посјетиле Сарајево, као и министар спољних послова Велике Британије Вилијам Хејг неколико дана прије тога.

* * *

Даме и господо, протекла је пуна година откако смо завршили транзицију и реконфигурацију међународног присуства у Босни и Херцеговини, одвајањем функције специјалног представника ЕУ од Канцеларијевисоког представника и обједињавањем исте унутар самосталне Делегације ЕУ. Задовољство ми је да могу извијестити да су Делегација ЕУ и моја канцеларија успоставили врло тијесну сарадњу на терену. Амбасадор Петер Соренсен је изванредно почео посао и његово присуство је заиста унијело дашак свјежине. Ми координишемо наше напоре, тражимо синергије и ситуације у којима сви добијају гдје год је то могуће.

Међутим, без обзира колико наша сарадња унутар међународне заједнице била добра, она сама не може довести до напретка. Сада се налазимо дубоко у фази у којој ће степен и брзина помака које чини Босна и Херцеговина бити одређени могућношћу или немогућношћу власти у земљи да доведу до конкретних резултата.

Нажалост, овдје се сада морам посветити мање позитивним догађањима, јер политички лидери не остварују резултате које је требало да остваре 17 година након потписивања Мировног споразума.

* * *

Када сам се прије шест мјесеци обратио овом тијелу, било је то с обазривим оптимизмом када је ријеч о смјеру у ком земља иде. Након 15 мјесеци чекања да политички лидери постигну договор, у фебруару су коначно именовани извршни органи на државном нивоу. Тридесет и првог маја коначно је усвојен државни буџет.

Било је логично очекивати да са владом и буџетом нова коалиција одмах надокнади изгубљено вријеме и позабави се хитним потребама грађана и предусловима за нову фазу процеса придруживања ЕУ и НАТО-у.

На разочарење бројних у међународној заједници, до тога није дошло.

Умјесто тога, почетком јуна почела су настојања да се реконфигурише владајућа коалиција, која су и даље на сцени и која ће се, надам се, ријешити до краја године, након што буде изгубљено још шест мјесеци.

Расправе међу политичким странкама одвукле су пажњу са много хитнијих изазова. Док су друге земље у регији ишле напријед, Босна и Херцеговина је остала у позадини. Ова ситуација је такође споменута и у посљедњем извјештају о напретку који је објавила Европска унија.

Поред застоја у усвајању закона, политичке странке у Федерацији су повремено, у журби да постигну промјене у владајућој коалицији, занемаривале уставне и законске одредбе. Питање које странке чине владајућу коалицију није нешто чиме треба да се бави међународна заједница. Међутим, када се занемарује владавина права онда треба да будемо забринути.

И док на ентитетском нивоу у Федерацији тај спор и даље није ријешен, у посљедње двије седмице видјели смо знакове да се приближавамо формирању нове коалиције на државном нивоу, и то између двије странке из РС и Федерације које су осигурале највише гласова на општим изборима 2010. године. Спремност ових странака да почну озбиљно разговарати о конкретним питањима је добродошла. Без дијалога и спремности да се ради на здравим компромисима не може бити напретка.

Истовремено, од кључне је важности да ове странке наставе са својим програмом и да не чине кораке којима би поништиле реформе које су уз пуно труда постигнуте како би се надоградио Мировни споразум. Управни одбор Савјета за имплементацију мира

доследан је у том ставу.

* * *

Питање које ме још више забрињава је примјетан пораст оспоравања Мировног споразума, посебно оспоравања суверенитета и територијалног интегритета Босне и Херцеговине, којем смо свједоци у току периода на који се односи овај извјештај.

Пуно пута у прошлости сам вас извјештавао о антидржавној, сецесионистичкој реторици која долази од садашњег водства РС. Нажалост, та реторика се знатно појачала и погоршала у последњих шест мјесеци.

Мој писани извјештај наводи бројне примјере хушкачких изјава које су давали највиши званичници у РС.

Како неко треба да реагује када водећи политичар изјави да му се Босна и Херцеговина гади и да моли Бога за њен скори распад? Како бисте ви реаговали када би неко на исти начин говорио о вашој земљи? Вјерујем да бисмо били забринути и шокирани, и дубоко разочарани.

Било би погрешно одбацити ове ријечи као испразне или као предизборну реторику. Оне су надопуњаване у неколико протеклих година свеобухватним напорима да се угрози и, у неким случајевима, елиминише функционалност државе и њених институција. Посљедња од многих државних институција које је Република Српска покушала укинути или ослабити су Оружане снаге БиХ, мултиетничка институција која је завриједила похвалу за свој допринос мировним операцијама широм свијета, укључујући операције које је овластило управо ово тијело.

У свјетлу мандата који ми је додијелила међународна заједница, мандата који је Савјет безбједности више пута поново потврдио, са жаљењем закључујем да су ови изазови довољно забрињавајући да заслужују посебну пажњу овог тијела. Вјероватно не постоји ниједно питање које је више кључно за Мировни споразум од очувања јединства и територијалног интегритета БиХ. Стална

оспоравања државе – укључујући редовно заговарање Републике Српске за њен распад – морају се озбиљно схватити, посебно имајући у виду историју сукоба из 1990-их.

Министар спољних послова Велике Британије Вилијам Хејг је током своје недавне посјете Босни и Херцеговини јасно ставио до знања да “Босна и Херцеговина једино може бити чланица Европске уније као јединствена, суверена држава. Они који мисле да постоји други пут за Босну и Херцеговину једноставно гријеше, а они који угрожавају државу Босну и Херцеговину неће бити наши партнери.”

Ово је стајалиште које у потпуности подржавам. Ова оспоравања су сасвим супротна стратешком циљу потпуне интеграције Босне и Херцеговине у евро-атлантске институције, што су босанскохерцеговачки органи власти заједнички утврдили као приоритет. Дошло је вријеме да политичари на високим функцијама престану с отварањем старих рана које још увијек зацјељују и коначно искрено посвете своју пажњу будућности Босне и Херцеговине у Европској унији и НАТО-у.

* * *

У контексту догађаја које сам управо описао, нисам можда био изненађен, али сам био разочаран чињеницом да су власти постигле веома мали напредак у погледу испуњавања пет циљева и два услова за затварање ОНР-а.

Међутим, путем активности које је предузела међународна заједница, дошло је до напретка по питању циља који се тиче Дистрикта Брчко. Управни одбор је 23. маја подржао моју одлуку о затварању ОНР-а у Брчком. Сходно томе, Канцеларију у Брчком сам затворио 31. августа. Управни одбор је такође подржао одлуку супервизора за Брчко да своје активности суспендује од истог датума.

Као резултат ових активности од стране моје канцеларије и супервизора за Брчко, отпочели смо нову фазу у Дистрикту Брчко гдје су локалне власти преузеле пуну одговорност за

свакодневне послове у Дистрикту. Имајући у виду наше надлежности према Коначној арбитражној одлуци, и супервизор и ја ћемо помно пратити ток догађаја у Дистрикту Брчко.

Поред тога, прекретница коју представља пресуда Уставног суда БиХ по питању државне имовине има значајне импликације на рјешавање овог питања, које представља други од пет циљева за затварање ОНР-а. Лаички речено: одлука Суда потврђује првенство државног власништва над јавном имовином.

* * *

Након кампање која се ријетко бавила локалним питањима, локални избори одржани 7. октобра су углавном прошли без инцидената.

Још једном је Сребреница била у фокусу међународне заједнице – и то с правом имајући у виду геноцид који је тамо почињен. Један од високоранжираних званичника који су посјетили Сребреницу био је и генерални секретар УН-а Бан Ки-мун. Упркос неким контроверзама око регистрације бирача и бројања гласова у Сребреници, захвалан сам што су избори прошли без већих инцидената. Резултат избора је да ће начелник општине бити из реда бошњачког нација, а да ће мандати делегата у Скупштини општине бити равноправно подијељени између представника Срба и Бошњака. Стране сада морају заједно радити у духу помирења, у интересу свих становника Сребренице. Достојанствен живот и суживот се морају вратити у Сребреницу. Сребреница мора поново живјети у складу са етимологијом свог имена, као “сребрени град”.

У граду Мостару, који је још увијек подијељен град пун ожиљака, прилика да се промјена оствари путем гласачких кутија је и даље на чекању. Због континуираног неуспјеха страна да спроведу одлуку Уставног суда око изборног система у Мостару, град је једина заједница у земљи која није одржала локалне изборе 7. октобра. Пошто ни након скоро двије године од када је Суд донио одлуку договор није на видику, моја канцеларија је

тренутно ангажована као посредник са циљем да помогне локалним странама да усвоје домаће рјешење за имплементацију одлуке Суда без даљњег одлагања. Разговори се налазе у кључној фази и вријеме је да све стране постигну компромис и спроведу одлуку Суда.

Искрено се надам да ћу вас наредни пут када будем подносио извјештај извијестити да су избори одржани у Мостару и да ће земља у цјелини сустићи своје сусједи у региону.

* * *

Ексцеленције, даме и господо, дозволите ми да завршим износећи сљедеће.

Прво, Босна и Херцеговина не може себи приуштити да и даље и све више заостаје за другим земљама у региону. Посљедице ће бити тешке – економски, социјално и политички.

Друго, оспоравања Мировног споразума су постала тако учестала и директна током периода извјештавања да заслужују посебну пажњу. Оспоравање суверенитета и будућности Босне и Херцеговине као државе мора престати. Међународна заједница не смије толерисати таква оспоравања и морамо осигурати да посједујемо и вољу и способност да их обуздамо. Тиме ћемо такође дати и подршку напорима оних који су спремни да раде за колективно добро постизањем трајног мира и стабилности у евро-атлантском оквиру.

Налазимо се у кључној фази и морамо јасније него икад изразити шта очекујемо од политичких лидера Босне и Херцеговине и шта неће бити толерисано. Морају престати са понашањем које води подјелама и коначно почети да воде ка пуној реинтеграцији земље у интересу свих њених грађана.

У тим напорима могу се водити примјером како је послеријатна Европа изграђена на бази толеранције, дијалога и здравог компромиса. Како је то недавно рекао њемачки министар спољних послова Гвидо Верстервеле: ријеч сукоб је у Европи замијењена

ријечју сарадња.

Дозволите ми да излагање завршим инспиришућом мишљукоју је изразио генерални секретар Уједињених нација када је завршавао своју недавну посјету Босни и Херцеговини:

“У региону који се брзо мијења нико себи не може дозволити да заостане. То тражи колективно вођење. То тражи јединство. То тражи опредјељеност раду и напретку, заједнички.”

Хвала.